

Halit Kıvanç'ın anılarında İTÜ-TV Perşembe çabuk gel!

Geçtiğimiz günlerde yayınlanan uzun söyleşi kitabının adı onu o kadar iyi tarif ediyor ki: "Bir Koltukta Kaç Karpuz".

İTÜ Televizyonu'nunda Halit Kıvanç'ın koltuğundaki karpuzlar arasında ayrı bir yeri var. Pek çok ilke sahne olmuş İTÜ Televizyonu, Halit Kıvanç'ın maharetlerini ilk sergilediği yerlerden biri olma vasfını taşıyor... Kıvanç, 2002 yılında, Teknik Üniversite stüdyolarında yaşadığı güzel hatıraları kaleme aldı, "50. Yıl Anısına - İTÜ'de TV" kitabına aktardı. Ama biz okuduklarımızla yetinmedik, bu deneyimin yaşandığı eski günleri onun tatlı dilinden bir kez daha dinlemek istedik.

Halit Kıvanç: Ben daha ilkokul beşinci sınıftayken, öğretmenim verdiği tahrir ödevine yanıtlım çok ilginç bulunmuş. Çünkü ben hariciyeci, sefir olmak istediğimi yazmışım. Lise çağlarında da öğretmenler sorduğunda, "diplomat olmak istiyorum" dermişim. Lise çağından sonra, Siyasal'a giremedim, ama büyüklerim "Hukuk'a girip bitirirsen, iki sınav verip Siyasal mezunu gibi hariciyeci olabilirsin" dediler. Girdim, girdikten sonra "artık yargıç falan olurum" dedim kendi kendime. Gerçekten de fakülteyi bitirdikten sonra iki buçuk seneye yakın yargıçlık mesleğinde bulundum. Doğuda, 13 saat

katır sırtında gidilen, yolu olmayan yeni ilçe olmuş bir yere, Kozluk'a atandım. Bu arada, ben üniversitede okurken, Hukuk Fakültesinin çıkardığı geleneksel Guguk dergisine fantezi yazı verdim. Yine o aralarda spor dergilerine ve aylık kültür sanat edebiyat dergilerine yazmaya başladım. Bunu gazeteler takip etti. Yargıçlığa girerken gazetede maaş alabilecek durumda bir gazeteciydim. Mahrumiyet bölgesine atandıktan sonra yaptığım bir espri vardı: Gazeteciler sık sık hapse atıldığı için, "Doğuda hakim olmaksansa, İstanbul'da mahkum olmak daha iyi galiba" derdim. Hakikaten de İstanbul'a

döndüm ve gazeteciliğe devam ettim... Bir süre sonra konuşma yanıml keşfedildi. İstanbul radyosuna yazar olarak girdim: Radyo müdürü Faruk Yener, Milliyet gazetesine Pazar günleri yazdığım fantezi yazılarını kastederek, "bunları niye bize skeç yazmıyorsun" dedi. O zaman Selçuk Kaskan, Adnan Veli yazıyordu skeçleri. Ben de yazdım, götürdüm. Radyo skeçlerinde iç spiker kısmı oluyordu: Mesela, "Ali yolda yürümektedir, PTT'de çalışan Neriman'la bir ilişkisi vardır, fakat Neriman'ın emekli memur babası buna karşıdır. Şimdi baba-kız güzel bir bahar günü Boğaz'da bir kahvede denize baka-

rak konuşmaktadır...” Faruk Yener “Halit, bunu niye kendin okumuyorsun?” dedi, “daha içten olur.” Daha evvel, Milliyet’in bazı toplantılarında konuşmuşluğum vardı. Hatta Abdi İpekçi çok az konuşan bir insandı ve “hadi Halit, benim yerime de sen konuş” diye espri yapardı. Böyle böyle ben kendimi buldum. 55’te radyoda ilk defa iç spiker olarak konuştum, 56’da da maç spikerliği başladı.

Istanbul Teknik Üniversitesi gençliğinizde ne ifade ediyordu sizin için?

Teknik Üniversite’yle ilişkim şöyle: Ben Pertevniyal Lisesinde sınıf birincisiydim. Matematik hocam “oğlum çok çalışkansı, Fen derslerinin hepsi 10, niye Teknik Üniversite’ye girmiyorsun” demişti. Ben de “efendim, teknikten, fenden, fizik-kimyadan, matematikten hiç hoşlanmıyorum, ders diye bunları çalışıp geçiyorum” diye cevap vermiştim... Zaten ailemizde hiçbir mühendis, teknik adam yoktu... Okulda kader beni spor yöneticisi yaptı. Hukuk’ta spor yöneticisiydim. O zaman üniversitelerarası basketbol ve voleybol maçları çok revaçtaydı. Basketbolda Teknik Üniversite, voleybolda da İstanbul Hukuk şampiyondu. Bu sayede Teknik Üniversitelilerle çok iyi dost oldum. Gümüşsuyu’ndaki Teknik Üniversite binasına maç seyretmeye geldik.



Biz televizyonda İTÜ’nün saygınlığını bozacak hiçbir şey yapmadık. En laubali sanatçıyı getirirdik, orda çıktı çıkmazdı, derse girmiş gibi.

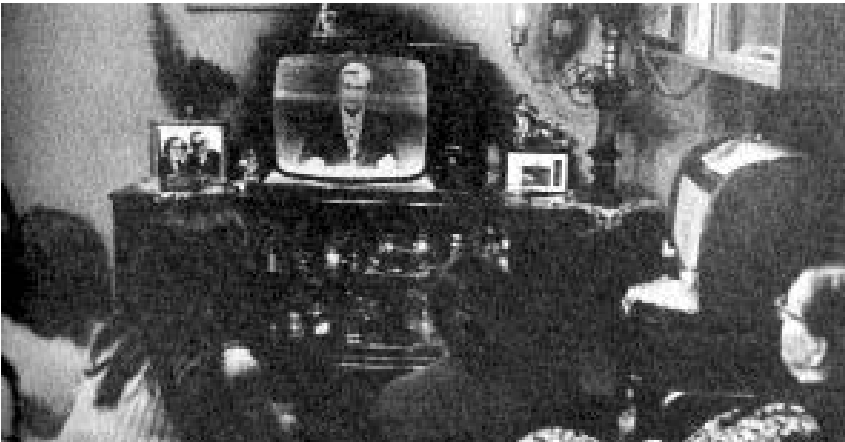
Siz oynar mıydınız?

Mahallede futbol oynuyordum, ama 11 kişilik takımın 12. oyuncusuydum. “Biri geç kalsa da beni oynatsalar” diye çok dua etmişimdir... Basketbolü İstanbul’da ilk oynayanlardan, ama aslında ilk oynayamayanlardan bi-

riydim. (gülüyor) Spor yeteneklerim çok iyi değildi kısacası. Ben son sınıftayken Hukuk, dördüncü oldu basketbolde, Teknik Üniversite ise birinciydi. Milli basketbolcu meşhur Yakovos Bilek de bizim takımdaydı. O sene finallerde bizim takımda Galatasaray voleybol takımından üç kişiyi basketbol oynatıyorduk. Kadıköy Halkevinde sabah 9’da başlıyordu maçlar. İTÜ ile oynayacağız, fakat kötü bir hava var, bizim takımdan bir kişi gelemedi, neredeyse hükmen yenik duruma düşeceğiz. Sonunda beşinci olarak ben çıktım sahaya. Ama sadece iki kere elime top değdi. Benim bütün basketbol hayatım o iki toptur. (gülüyor) Bu maçta Teknik Üniversite birçok asını oynatmadı, nasılsa şampiyonluğu garantilemişlerdi... Sonunda 21-20 yendik, gülüşerek... Maç bitti, onlar şampiyon oldu. Bizden sonraki ikincilik maçında kavga çıkınca iki takım da diskalifiye edildi. Biz de otomatikman ikinci olduk. İTÜ ile ilk ilişkim buydu işte.

İTÜ Televizyonuyla ilişkiniz nasıl başladı?

1963 yılında BBC’ye gittim ben. BBC’ye gitmeden önce, Türkiye’de İTÜ Televizyonunun olduğunu biliyordum. Televizyon çok az kişide vardı, hiç seyredememişim, ama varlığını biliyordum. Londra’da, BBC radyosunda, Türk seksiyonunda çalıştım. Beni oraya sınavsız olarak altı ay için davet etmişlerdi. Dönemin ünlüleriyle Maurice Chevalier’yle, Vittorio Gassmann’la röportajlar yaptım, İngiltere’de okuyan Türk öğrencilerle yuvarlak masa toplantıları yapıp yayınladım... Radyoda bunları yaparken, televizyonda da ihtisas yapmak istedim. Oradakilere “artık Türkiye’ye de televizyon geliyor” deyince bana televizyon programlarına gitme hakkı verdiler. Mesela büyük bir haftasonu programına, seyirci olarak katılıyordum. Beni öncesinde ve sonrasında içeri alıyorlardı, program toplantılarına katılmama müsa-



70’li yıllar: Demet Akbağ’ın ailesi, topluca ekran karşısında



Adnan Ataman'a ilk spor yarışmalarını, ilk eğlence programlarını yaptırana kadar akla kararı seçtik. Gösteriştten kaçardı. Başkası olsa, bir yapıp yüz yaptım der. Adnan bey basında her gün resmi çıkacak adamdı, "aman boşver" derdi, "ben hocayım, bu da benim ders malzemem".

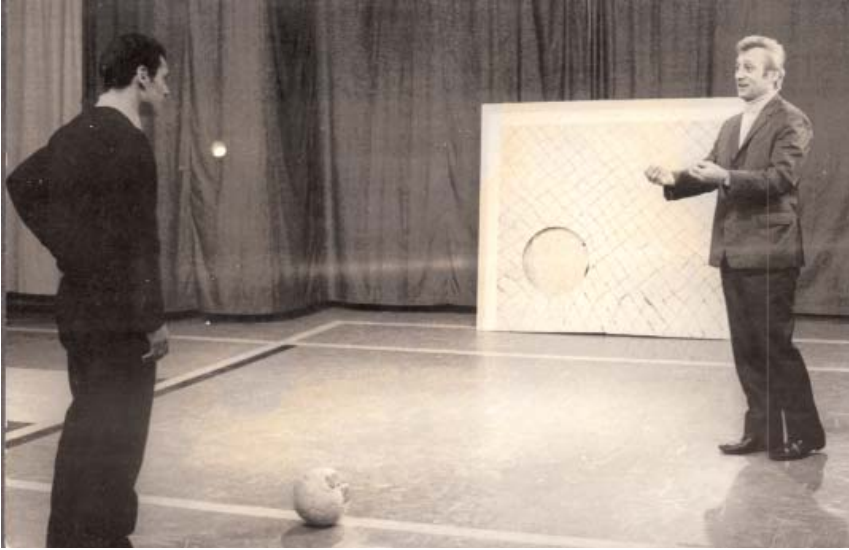
yüz yaptım der. Bu adam yüz yapardı, ama "bu bir ders, burası bir laboratuvar" derdi, "sadece çocuklar öğrensin diye yapıyoruz"... Halbuki birçok ilkler burada gerçekleşti. Büyük ayakkabı fabrikasında bir ayakkabının yapımı beş dakika sürebilir. Ama bir adamın derisini, ipliğini, köselesini alıp evde ayağına bir terlik yapması çok daha önemlidir. Teknik Üniversite her şeyi kendi olanaklarıyla hallederdi. Programda masanın üstüne örtmek için evden örtü getirdik. Düşünün, herkes vermek için geliyor, kimse almak için gelmiyor. Ama gene de oradan çok şey aldık... Adnan bey için asıl önemli olan teknikti. "Buraya sanatçı getirmesek de olur, burdaki çocuklar çıksın, lay lay diye şarkı söylésinler, farketmez" diye düşünüyordum... Biz hocayı yumuşattık, şu fikre yönelttik: Burada yetişecek insanlar, yarın öbürgün Türkiye televizyonlarında görev alacaklar, sadece teknik elemanlardan değil, sanatçılardan, sunuculardan da yararlanılması lazım!.. Herkes her şeyi yeni öğreniyordu. Bir keresinde İsmail Dümbüllü'yü televizyona çıkarmayı başardık, ama ne yaptı biliyor musunuz, tiyatro oyuncusu olduğu için kameraya değil, salonda oturan 10-15 öğrenciye dönüp anlatmaya başladı. (gülüyor) Adnan bey de çok haklıydı. Olayın ayağa düşmesini istemiyordu. Bugünü görseydi, bazı sunucuları, bazı programları

ade ediyorlardı. BBC'nin kafeteriasına veya çalışanların devam ettiği pub'lara gidip televizyon ünlüleriyle sohbet ediyordum. Bir keresinde haftalık şov programlarıyla ünlü birine bir viski ısmarladım ve sorular sormaya başladım. "Normalde bu kadar ders veririm, viski fabrikasının yarı parasını alırım, ama sen iki parmak viskiyle işini hallediyorsun..." diye espiyle karışık cevap verdi sorularıma. "Ben Türkiye'de şovlar yapmak istiyorum, ne tavsiye edersiniz" diye sordum. "Ya her sefer aynı kıyafeti giy, göğsüne bir çiçek takacaksın aynı çiçek olsun, mendil mi takacaksın, kravat

mi takacaksın, aynı olsun" dedi, "yahut da her seferinde değişik giyin, moda tam uy." Orada olduğum müddetçe bir dolu tavsiye aldım, bir sürü televizyon hilesi öğrendim...

Türkiye'ye dönünce?

Döndüğümde beni İTÜ Televizyonuna çağırdılar. Adnan Ataman'la tanıştım. Çok mesafeli, çok saygın bir insandı. Çok sevmişimdir, hep rahmetle anırım. Biz ona ilk spor yarışmalarını, ilk eğlence programlarını yaptırana kadar akla kararı seçtik. Gösteriştten kaçınan, röportaj vermeyen, "n'olur buraya gazeteci gelmesin" diyen bir insandı. Başkası olsa, bir yapıp



İTÜ-TV'de iki yarışma: "Mini Gol" ve kanarya hediyeli "Talih Kuşu"



görseydi çok üzülürdü, "bunları ben mi başlattım" diye vicdan azabı çekerd. Ama doğrusu, biz orada İTÜ'nün saygınlığını bozacak hiçbir şey yapmadık. En laubali sanatçıyı getirirdik, orda çıktı çıkmazdı, derse girmiş gibi...

İlk olmanın, öncü olmanın heyecanı var mıydı içinizde?

Tabii. Teknik Üniversite Televizyonuna hizmet verenler gönülden verdiler bunu. Benzetmek belki yanlış olacak, ama bir tür tarikat, bir inanç gibiydi: Herkes Türkiye'ye faydalı bir şey geliyor, biz de destek verelim anlayışındaydı... Adnan Ataman için şunu söyleyebilirim: Eskilerin bir deyişi vardır, şimdiki gençlere ilaç ismi gibi gelecek: Mahviyetkâr. Adeta "valla billa ben yapmadım" diyen çocuklar gibi. Yaptığı şeyi

üstüne almıyor, ama tevazu göstererek. Bugün bir şov dünyasında yaşıyoruz, devlet başkanları dahi şovla gelip gidiyorlar. Oysa Adnan Ataman basında her gün resmi çıkacak adamdı, "aman boşver" derdi. "Ben hocayım, bu da benim ders malzemem" diye düşünüyordu. Televizyonu laboratuvar olarak kullanmak istiyordu,



Altan Erbulak'ın kaleminden

Teknik Üniversite Televizyon programı

- 14.00 Konulu bir film
- 16.00 Alâeddin Şenay'dan şarkılar
- 16.20 Çelin İnönü'de dans ve show orkestrası
- 16.40 Bir tarih sohbeti (Senih Tokensir)
- 16.55 Keman - Piyano resitali
- 17.05 Kısa bir kültür filmi
- 17.15 Bir beşik gösterisi
- 17.30 Bir sohbet (Ömer Yasa)
- 17.40 Çocuk esatî (Yöneten: Yüksel Sökmen)
- 18.00 Meteoroloji sohbeti (Yöneten: Ali Esin)
- 18.15 Sanat esatî (Yöneten: Dincer Ermez)
- 18.30 İllüzyonist Mahir Çetintaş
- 18.40 Büyük geçit programı
- 19.00 Tele-spor (Yöneten: Halid Kıvanç)
- 19.20 Büyük geçit programının devamı
- 20.30 Kapanış

NOT: Büyük geçit programını hazırlayanlar: Şevket Yücesaz, Erkan Yolaç, Fatih Pasiner. Programda yer alanlar: Saflıye Filiz, Fra-Diavolo dans ve show orkestrası, Celâl Şahin, Hülya Babuş, Şevket Yücesaz ve kemanları, Erol Büyükbıyık.

biz ise halkla beraber yapılırsa daha hızlı gelişeceğini iddia ediyorduk. Sonunda ortasını bulduk... Orada askerler gibiydik sanki. Askerlik de demeyeyim, çünkü askerlikte bitsin de kurtulalım dersiniz, biz bitsin demiyorduk. Perşembe geçince, aman bir dahaki Perşembe gelsin diyenlerdik... Santur hoca ve Adnan hoca Türkiye'de televizyonu çabuklaştırdılar, ama hükümetler ve bir takım siyasal şartlar bu gelişmeyi geriye attı. Bazı devlet adamları korkuyordu, televizyon gelirse millet falsolarını görecek diye...

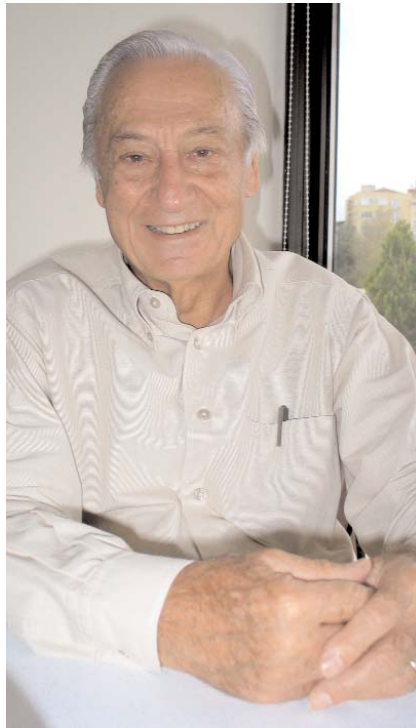
Siz gazetelerde, radyoda çalışıyordunuz, dolayısıyla geniş kitlelere seslenmeye alışkıntınız... Çok daha az kişinin takip ettiği televizyon yayınlarının cazibesi neydi sizin için?



Televizyonu olan evlerde kişi sayısı 20-30'dan aşağı düşmezdi, bunu da unutmayın. Benim anem, eşim gidip komşuda beni seyredelermiş. Televizyon cihazları kanunen Türkiye'ye girince, vitrinlere de kondu. O dükkanların önü tıklım tıklım olurdu: Bugün kahvelerde nasıl seyrediliyorsa, öyle... Bakın, bu fotoğrafı bana Demet Akbaş verdi, şu gördüğünüz Demet Akbaş'dır, babası foto muhabiriydi... O tarihlerde İstanbul'da birden televizyonlar artmaya başladı, çünkü Almanya'ya giden işçiler tatillerde televizyonla dönmeye başladı... Ben 68-69 yıllarında TRT'ye çıkmaya başladığım zamanlarda dahi evimde televizyonum yoktu, biliyor musunuz! Seneler sonra alabildim. Kirada oturuyor olsanız, ev sahibi çatıya anten takmanıza bile müsaade etmezdi. Kimse bu konuda bir şey bilmiyordu. Şimdi bunu anlatamazsınız, kablolu TV seyredenlere.

Son yıllarda anı kitaplarına ağırlık verdiniz. "İTÜ'de TV", "Telesafir" gibi kitaplar bunun çok güzel örnekleri. Geçmişe dönüp anılarınızı kaleme almak sizi gençleştiriyor mu, yoksa amma da yaşlanmışım hissi mi veriyor?

İsmet Ay'ın büyükannesinin bir lafı var: "Anılar ihtiyarların bastonudur." Gerçekten de öyle. Bugünkü gençlere bazı anıları anlatmak, enteresan bile gelmiyor -çünkü o kadar inanılmaz şeyler ki... Uyduruyor mu, espri mi yapıyor diye şüphelenen çok oluyor.



İTÜ TV'de yetişenler, yarın Türkiye televizyonlarında görev alacaklardı, sadece teknik elemanlardan değil, sanatçılardan, sunuculardan da yararlanılması lazımdı. Herkes her şeyi yeni öğreniyordu. Bir keresinde İsmail Dümbüllü'yü çıkarmayı başardık, ama tiyatrocunun olduğu için kameraya değil, salonda oturan öğrencilere anlatmaya başladı.

Bir kitabımın adını "Telesafir" koydum, ama keşke koymasaydım, çoğu gençler "Telesafir" ('a' sesini uzatmadan) diye telaffuz ediyor. Bazı esprilerimin bile anlaşamadığını görüyorum. Yaşını saklayan bir hanımefendi hakkında konuşurken, "efendim, 33'lük müdür, 45'lik midir" diye espri yaparsam, 33 devirli, 45 devirli plakları bilmeyen genç, bundan ne anlar? (gülüyor)

Bize kalırsa ihtiyarlamıyorsunuz, gençleşiyorsunuz gitgide.

Aziz Nesin'in ilk hikayelerinden birinde şöyle bir ifade var: "40 yaşını geçmiş yaşlı bir adam yolda giderken..." Seneler sonra, kitabın yeni baskısı yapılacağı zaman şöyle bir gözden geçirirken, "yahu ben 43 yaşına geldim" diye düşünüyorum, hemen düzeltip "50 yaşını geçmiş yaşlı bir adam" diye yazıyor. Gene seneler geçiyor, "yahu ben 52 oldum" diye düşünüp "şunu 60 yapalım" diyor. 60'ını geçince "70 yapalım" diyor... En sonunda şöyle yazıyor: "Yaşlı hem de çok yaşlı bir adam yolda giderken..." (gülüyor) Bana bunu Aziz Nesin'in kendisi anlatmıştı... Çok çalışınca, insan ihtiyarlamayı durdurabiliyor, sadece yaşılanıyor, daha doğrusu yaş alıyor. Bir nüfus kağıdının gösterdiği yaş var, bir de hissettiğiniz yaş. Ben nüfus kağıdının gösterdiği yaş kabul etmiyorum.

SÖYLEŞİ: Derya Bengi

FOTOĞRAF: Erhan Atalar